

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1888. l.

XXVIII. leto.

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

XV.

Vsak dan vidimo, kako se ljudje pripravljajo, da si pridobé ta ali ona sredstva za življenje, da postanejo sposobni za ta ali oni poklic. Pogrešamo pa one priprave, ki bi roditelje usposobila za vzgojo njih otrok. Iz tega razloga bi mogli misliti, da je ta naloga ali lahka, ali pa pridemo v življenji le redkokdaj do tega, da bi jo izpolnjevali. Toda ni prvo ni drugo ni istina. Vzgojna naloga je najtežavnejša in človeštvo jo mora najčesteje izvrševati. Še težavnejša pa postane ta naloga, ako se oziramo na otroško individualnost, na osebna svojstva vzgojevalcev in na potrebno harmonijo med obema. Za takovo vzgojo je vsekako treba najskrbnejše priprave, treba je teorije in prakse, ker le potem bode ustrezala vzgoja pravi notranji potrebi vsega človeštva. Na takovo vzgojo se sicer pripravljajo dandanašnji vzgojevalci, manjka pa nam priprave za matere in sploh za roditelje. Odtod pride, da pride v šolo slabo ali napačno vzgojena mladina in da je treba učitelju dokaj truda, predno popravi zanemarjeno domačo vzgojo. Roditelji mislijo malokdaj na to, je li njih ravnanje pravo, ali ne, se li vjema z otroško osebnostjo in z vnanjimi okolnostimi, v katerih živi otrok. Vsa njihova vzgoja je zavisna le od začasne pobude, od stanja, v katerem se nahajajo v trenutku, ko je treba otroka poučiti, kaznjevati ali nagraditi. Tako ravnanje ni izvor treznega premišljevanja, marveč posnemanje svojih bližnjikov, ali dedščina prošlih časov itd. Kar se tû in tam čuje o dobroti kake metode, takoj se prenese na lastno deco, in to brez premisleka, ugaja li takova metoda otroški individualnosti, ni li mogoče, da se je razvila iz uprav nasprotnih odnošajev, iz svojstev, o katerih pri dotičnem otroku niti govora ni. A še takih vzgojnih načinov je prav malo. Kakor pri nas stojé stvari, vzgaja se tja v jeden dan, ustreza se notranji istočasni strasti, dobri ali slabi volji, lastni ugodnosti in dobrobiti. Pri nas še toliko ne moremo reči, da bi posnemale matere nasvete drugih, ker imamo takih nasvetov prav malo, in še ti, kar jih je izšlo, niso postali svojina národa, niso dosegli svojega namena. Kaj pomaga, tožiti o slabi vzgoji in podajati dobra vodila, ko pa je še vsa naobrazba na slabih nogah, ko se večina národa še ni rešila nevednosti v najvažnejših rečeh. Pri nas bi mogla le šola kaj koristnega učiniti, ker tû se postopa po pravih načelih, a zbog prevelike množine otrok so uspehi tudi tû često nedostatni. Razmere mej priprostim ljudstvom pa so kaj žalostne. Kako čustvo n. pr. mora se vzbuditi v otroku, ki si je pritisnil prst med deske in katerega začne oče tepsti, namesto, da bi ga rešil

bolečin? Kako bode otrok ljubil očeta, ki ga pričakuje s palico, ko mu ga prenesó z izpahnenó roko? In takih slučajev je na tisoče in na tisoče!

Prav taka je tudi z umstveno vzgojo. Otroku se nalaga to in ono, ne da bi se premislilo, more li tudi isto izvršiti. Otrok naj nekaj pojmuje, česar se mu ni razložilo, izdelava naj pretežke, predolge naloge itd. V razmerah, kakeršne so na kmetih, otrok ne more šolskega pouka prav nadaljevati. Večkrat stanuje vsa družina v jedni sami sobi; vsi imajo samo jedno luč, samo jeden ogenj, pri rokodelcih motijo učence še pomočniki, ki delajo v jedni in isti sobi z otroci; tù vpijejo dojenči, tam se prepirajo bratje in sestre itd.; in zdaj naj učenec mirno izdeluje svoje naloge. Zato se tolikokrat pripeti, da prinesó slabo izdelane naloge v šolo, ali pa še celó brez njih pridejo. Marsikaka ostra kazen za slabe ali neizdelane spise bi odpadla, ko bi učitelj uvaževal razmere, v katerih mora pridni otrok živeti. Zato bi bilo priporočati, da bi se naj vzelo raje manj tvarine, nego pa, da se vaja prepušča neugodnim ali celó sovražnim razmeram v domači hiši.

V takovih razmerah se ni čuditi, da se navzame tudi otrok onega duha, ki vlada v družini. Z otrokom se ravna neprijazno. Znano pa je, da prijaznost rodi prijaznost, divjost pa divjost. Ako postopamo z otroci brez čustva, ostali bodo brez čustva; ako pa jim gremo prijazno na roko ter jim pomoremo, da izvedejo, kar se jim je naložilo, hvaležni nam bodo ter nas ljubili; vse njih vedênje bode kazalo prijazno lice, katero se vsakemu mili.

Knjiga Slovenska.

§. 35.

Staroslovenščina ima torej slovstvo svoje glagolsko in cirilsko. Nekateri spomeniki se nahajajo v obeh pravopisih; nekaj jih je le deloma, nekaj cirilskih le z nekterimi glagolskimi črkami.

Jezik staroslovenski je z grškim istega plemena. Prvi slovniški pisatelji so se vzgajali mej grškim narodom, imajoči pred seboj grške virnike, grške cerkvene in druge bukve, ter so po njih spisovali slovnske, in ker je slovniški jezik jako bogat v izrazih in oblikah, posnemali so v njem vso obilno razliko in lepoto grškega tako, da se nektere stvari razumévati dajo le po grščini. Kar pa tiče besede čistoto in čvrstoto, opazuje se, da so spisi tem lepši in krepkejši, čim prvotnejši ali starejši so. „Ko sem bral legende in prestave cerkvenih očakov v slovniškem jeziku, strmél sem nad bogastvom, krasoto in krepkostjo njegovo v glasu in izrazih“, pravi učeni Schlözer (Vid. Nestor 1805. Jezičnik XI str. 117).

Iz tega obzira se spoméniki staroslovniški ločijo, kakor piše Vostokov, v tri dobe ali razrede: stari razred od IX. do XIII. veka; srednji od XIII. do XVI.; novi razred od XVI. dalje, posebno po tako imenovani popravi, vzlásti na Rusovskem. — Le samo v prvem razredu se nahaja prava in čista staroslovenščina, v drugem je že bolj in v tretjem najbolj popačena. — Glagoliško pismenstvo ima pa le dve dobi, staro in novo, ki se ločite po svojnosti pismen in jezika. Druga doba se prične s XIV. stoletjem (XI. Jezič. 118).

Prvak v staroslovenščini — Miklošič — je vse razne glagoliške spomenike naštel in opisal l. 1860 v „Ersch in Gruber's Encyklop.“, slovnske in hrvaške glagolice, pisane in tiskane, cerkvene in svetovne vsebine itd. — V knjigi „Zum Glagolita Clozianus 1860“ pa pravi, da hoče tudi v prihodnje slovnske spomenike ločiti v tele štiri razrede: 1.